

1969-01-01

เสรีภาพของสื่อมวลชน

อุกฤษ มงคลนาวิน

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

มงคลนาวิน, อุกฤษ (1969) "เสรีภาพของสื่อมวลชน," *Journal of Social Sciences*: Vol. 6: Iss. 2, Article 9.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol6/iss2/9>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University

Article Information:

To cite this document: อุกฤษ มงคลนาวิน. (1969). เสรีภาพของสื่อมวลชน.
Faculty of Political Science (JSS), 6(2), 69-74.

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

เสรีภาพของสื่อมวลชน

อุกฤษ มงคลนาวิน

เสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิดเป็นสิทธิที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของมนุษย์ และสิ่งที่ตามมาคือเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของของแต่ละบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นหลักขั้นมูลฐานไม่ว่ามนุษย์นั้น จะอยู่ในรูปของสังคมแบบใดก็ตาม

หลักแห่งเสรีภาพดังกล่าวแล้วนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมมนุษย์ดังกล่าวแล้ว และแต่ละสังคมต่างก็ได้บัญญัติกฎหมายหรือระเบียบการต่างๆ ออกมาเพื่อเป็นการรับรองหลักนี้ไว้โดยแจ้งชัด หรือโดยปริยาย เช่น โดยกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือโดยจารีตประเพณีเป็นต้น

สำหรับในกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่า แต่ละประเทศต่างก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเสรีภาพนี้ไว้ทุกฉบับ บางฉบับได้บัญญัติไว้ในอารัมภบท และบางฉบับได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

อนุญโดยตรงโดยกำหนดไว้เป็นมาตรา การกำหนดไว้โดยแจ้งชัด และเป็นลายลักษณ์อักษรนี้ ก็เพื่อความสะดวกของฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการในอันที่จะนำหลักเกณฑ์ที่แน่นอนมาใช้บังคับต่อ ประชาชนโดยปราศจากความผิดพลาด

หลักแห่งเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิดทวีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะบุคคลได้นิยมแสดงความคิดเห็น โดยผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ ไปสู่กลุ่มบุคคล และเนื่องจากเทคนิคทางด้านการแพร่ข่าวสารทันสมัยยิ่งขึ้น การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นจึงมีผลแพร่หลายไปถึงสาธารณชนได้โดยรวดเร็ว ซึ่งเหตุดังกล่าวนี้ทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก จึงจำต้องมีมาตรการบางอย่างสำหรับเป็นเครื่องมือป้องกันการใช้เสรีภาพดังกล่าว แต่เนื่องจากความเคารพในหลักการแห่งเสรีภาพส่วน

บุคคล กฎหมายที่ออกมาใช้จึงไม่พยายามเข้าไปแทรกแซง คงปล่อยให้เอกชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยเสรี ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเท่านั้น เช่นเดียวกับเสรีภาพของกลุ่มชน ซึ่งแสดงออกในรูปสมาคมหรือองค์การต่างๆ กฎหมายก็จะต้องให้หลักประกันในเรื่องเสรีภาพต่อเอกชนที่ประกอบกันเข้าในกลุ่มบุคคลนั้น แต่ก็ต้องมีขอบเขตที่เหมาะสมต่อกลุ่มสังคมนั้นๆ เท่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมนั่นเอง

บทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองต่อหลักเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิดนี้ มีวิธีการที่ใช้กันอยู่หลายแบบ ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ ของแต่ละประเทศ เช่นบางประเทศบัญญัติไว้คลุมไปถึงเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิดโดยทั่วไป โดยเฉพาะเสรีภาพในการพูดซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกในบรรดาเสรีภาพทั้งหลาย แต่เสรีภาพในการพูดดังกล่าวนี้เริ่มมีปัญหาย่อยยากขึ้น เมื่อมีการพูดโดยผ่านทางวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งด้วย ประเทศต่างๆ หลายประ

เทศจึง จำต้องบัญญัติหลักเสรีภาพดังกล่าวนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ และยิ่งไปกว่านั้นในระยะหลังต่อมาเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิดได้ขยายออกไปถึงภาพยนตร์ด้วย อันเป็นการยอมรับถึงความแพร่หลายของสื่อมวลชนประเภทนี้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศต่างๆ ส่วนมากได้ยอมรับหลักเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็จริง แต่หลักที่วางไว้เป็นเพียงหลักทั่วไป ไปเท่านั้นเอง ในบางประเทศจึงได้บัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการนี้ โดยยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นหลัก แต่ในบางประเทศกลับบัญญัติกฎหมายออกมาในทำนองตัดสิทธิหรือวิตรอนสิทธิของประชาชน ในเรื่องหลักเสรีภาพดังกล่าวมาแล้ว ทั้งๆ ที่อ้างว่ากฎหมายฉบับนั้นๆ ออกตามความในรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดมีปัญหาในการตีความกฎหมายขึ้น ว่ากฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับได้เพียงใด

สำหรับในสหรัฐอเมริกา นั้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักประกันเกี่ยวกับเสรีภาพขั้นมูลฐานของพลเมือง คือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ โดยไม่ยอมให้รัฐต่างๆ บัญญัติกฎหมายออกมาริครอบสิทธิดังกล่าวแล้ว และตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๐๓ เป็นต้นมา ได้มีคำพิพากษากำหนดพื้นฐานของศาลสูงวินิจฉัยไว้ เป็นการคุ้มครองหลักเสรีภาพดังกล่าว โดยให้ผู้พิพากษามีสิทธิที่จะตรวจตรา ถึงความถูกต้องสมบูรณ์ของกฎหมายไม่ว่าจะเป็น กฎหมายของมลรัฐหรือสหพันธรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้รัฐธรรมนูญได้คงความศักดิ์สิทธิ์ และไม่ถูกละเมิดโดยกฎหมายอื่น วิธีเดียวกันนี้ได้ปฏิบัติกันในประเทศต่างๆ ด้วยเช่น Iceland Mexico Nicaragua และ Guatemala เป็นต้น แต่มีบางประเทศ ถือว่าศาลสูงมีสิทธิที่จะควบคุมตรวจตราความ ถูกต้องสมบูรณ์ของกฎหมาย โดยตรงว่าจะขัดกับหลักในรัฐธรรมนูญ หรือไม่ วิธีการดังกล่าวนี้ปฏิบัติอยู่ในประเทศบางประเทศเช่น Chile และ Bolivia เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นปรากฏว่าในบางประเทศ แม้จะไม่ได้มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกล่าวไว้โดยตรง แต่ศาลของประเทศนั้นๆ ก็ได้ถือว่ามีสิทธิในการควบคุมตรวจตราความถูกต้องสมบูรณ์ของกฎหมาย ที่กระทบต่อหลักการแห่งรัฐธรรมนูญด้วย ประเทศดังกล่าว

นี้ได้แก่ประเทศแคนาดา สหภาพอัฟริกาใต้ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศกรีซ

ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ หน้าที่ในการตรวจตรากฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นหน้าที่ของ Federal Court แต่การนี้จะต้องไม่กระทบกระเทือนกฎหมายที่ตราขึ้น โดย Federal Assembly หรือกระทบกระเทือนต่อกฎหมายต่างๆ ที่มีบัญญัติขึ้นโดยสภาเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการใช้บังคับได้โดยทั่วไปเพราะฉะนั้นการตรวจตราหรือการอุทธรณ์ดังกล่าวจึงจำกัดขอบเขตให้ใช้เฉพาะกับกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดย Canton ต่างๆ เท่านั้น

ในประเทศฝรั่งเศส รัฐธรรมนูญฉบับวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๑๙๔๖ มาตรา ๙๑ ได้มีบทบัญญัติใหม่ ซึ่งป้องกันการตรวจตราที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญไว้ กล่าวคือ เมื่อปรากฏว่ากฎหมายฉบับใดมีบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และกฎหมายฉบับนั้นรัฐสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยแล้วในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการ ประกาศ ใช้กฎหมาย ฉบับนั้น เป็นทางการ ประธานาธิบดีและประธานศาลปกครองสูงสุดจะร่วมกันเสนอกฎหมายนั้นไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญคณะนี้มีประธานาธิบดีเป็นประธานโดยตำแหน่ง กรรมการอื่นๆ ได้แก่

ประธานสภาผู้แทนราษฎรและอีก ๓ นาย เลือกตั้งโดยศาลปกครองสูงสุดทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยแล้วเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายฉบับนั้นก็จะถูกประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการมีความเห็นว่า กฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไขแล้ว กฎหมายฉบับนั้นจะถูกส่งกลับไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา แก้ถ้าสภาฯ ยังยืนยันในมติเดิม กฎหมายฉบับนั้นจะประกาศใช้เป็นกฎหมายไม่ได้ จนกว่าจะได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเสียใหม่

ในประเทศอเมริกาได้บางประเทศ ได้มีการนำระบบการตรวจสอบ เพื่อเป็นการป้องกันการใช้บทบัญญัติกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาใช้เช่นเดียวกัน และระบบที่ใช้กันอยู่ระบบหนึ่งได้แก่ระบบที่มอบภาระการวินิจฉัยให้กับฝ่ายตุลาการ กล่าวคือ เมื่อรัฐสภาได้ผ่านร่างกฎหมายฉบับใดไปแล้ว แต่ก่อนที่จะถูกประกาศใช้ ถ้าประธานาธิบดีเห็นว่ากฎหมายนั้น น่าจะขัดกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ก็จะส่งกฎหมายนั้นไปยังศาล

สูงเพื่อวินิจฉัย ถ้าศาลสูงเห็นว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญจริง กฎหมายฉบับนั้นจะตกเป็นโมฆะ

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่ารัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ แต่ละฉบับจะให้มีบทบัญญัติ รับรองหลักการ เรื่องเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น หรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ก็จริง แต่บทบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่ชัดแจ้งเพียงพอ กล่าวคือโดยทั่วๆ ไปแล้วได้บัญญัติไว้สั้นเกินไป และมีลักษณะกว้างๆ รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ด้วย ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายหรือกฎหมายข้อบังคับอื่นๆ ซึ่งตราขึ้นเพื่อเป็นการขยายความ และวางกำหนดกฎเกณฑ์ให้รัดกุมยิ่งขึ้น แต่กฎหมายหรือกฎหมายข้อบังคับที่ได้ตราขึ้นนี้ ควรจะได้เคารพต่อหลักการขั้นมูลฐานในเรื่องเสรีภาพอย่างเคร่งครัด และถ้ามีการละเมิดหรือลบล้างหลักการดังกล่าวแล้ว กฎหมายหรือกฎหมายข้อบังคับนั้นๆ ก็ควรจะตกเป็นโมฆะ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๗๔ ก็ได้บัญญัติไว้ว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติอันนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” สำหรับหน้าที่ใน

การวินิจฉัยนั้น มาตรา ๑๗๕ บัญญัติไว้ว่า “ในการ ที่ศาลจะใช้บทบัญญัติ แห่งกฎหมาย บังคับแต่คดีใด ถ้าศาลเห็น ว่าบทบัญญัติแห่ง กฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๑๗๔ ก็ให้ ศาลรอการ พิจารณา พิพากษาคดี ไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทาง การ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้ พิจารณาวินิจฉัย”

“ถ้าวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้ใช้ได้ในทุกที่ทั้ง ปวงแต่ไม่กระทบกระทั่งคำพิพากษาของศาล อันถึงที่สุดแล้ว”

ไม่ว่ารัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ จะ เหมือนกันหรือแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือ ในรายละเอียดก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญเหล่านี้ จะมีหลักการที่คล้ายกันอยู่หลักการหนึ่ง คือ หลักเรื่องเสรีภาพ ในการแสดงออกซึ่งความ คิดเห็น โดยต่างกับบัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ทั้งนี้ไม่ว่าประเทศ ใดๆ จะมีระบอบการปกครองเป็นไปในรูป ใดหน้ก็ตาม

ระบบที่น่าจะยกมาเป็นตัวอย่างเช่นระบบ ที่วางไว้ในสหรัฐอเมริกา เริ่มตั้งแต่มีการ แก้ไขรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาเป็นครั้ง

แรกในปี ค.ศ. ๑๗๙๑ โดยรัฐธรรมนูญที่ แก้ไขใหม่นี้บัญญัติว่า “รัฐสภาจะออก กฎหมายจำกัดเสรีภาพในการพูด หรือเสรี ภาพของหนังสือพิมพ์ไม่ได้” และในการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๑๔ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๖๘ ก็มีบทบัญญัติว่า “รัฐต่างๆ จะบัญญัติกฎหมาย หรือใช้บังคับกฎหมายเพื่อจำกัดเอกสิทธิของ พลเมืองของสหรัฐอเมริกาไม่ได้” และใน ระหว่างเอกสิทธิดังกล่าวนี้ ศาลสูงแห่ง สหรัฐอเมริกา ได้จัดเอาเสรีภาพของหนังสือ พิมพ์ไว้ให้มีความสำคัญเป็นอันดับแรก

หลักการเรื่องนี้ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ในมาตรา ๑๑ ของ French Declaration of the Rights of Man of 1789 และได้รับการ ยืนยัน โดยรัฐธรรมนูญของ ฝรั่งเศส ฉบับลง วันที่ ๒๗ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๖ ซึ่งบัญญัติ ไว้ว่า “การสื่อความคิดหรือความคิดเห็น โดยไม่มีการควบคุมเป็นสิทธิที่ สำคัญยิ่งประ การหนึ่งของมนุษย์ พลเมืองทุกคนควรพูด เขียนและทำการพิมพ์ได้โดยเสรี”

ถ้าจะพิจารณา ต่อไปถึงรัฐธรรมนูญของ ประเทศที่มีหลักการปกครองประเทศแบบเด็ด ขาด เช่นสหภาพโซเวียตรัสเซีย หรือประ เทศเผด็จแล้ว ก็จะได้เห็นว่า รัฐธรรมนูญ

ของประเทศทั้งสองเอง ได้บัญญัติหลักการในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิด เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ไว้เช่นเดียวกัน เช่นรัฐธรรมนูญของสหภาพโซเวียตรัสเซีย มาตรา ๑๒๕ ได้บัญญัติไว้ว่า “พลเมืองแห่งสหภาพโซเวียตรัสเซีย ย่อมได้รับหลักประกันตามกฎหมาย ก) ในเรื่องเสรีภาพแห่งการพูดและ ข) ในเรื่องเสรีภาพแห่งหนังสือพิมพ์” หรือมาตรา ๑๒ ของ Spanish Charter ฉบับลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ บัญญัติว่า “ชาวสเปนย่อมแสดงความคิดเห็นของตนได้โดยเสรี”

จึงเห็นได้ว่า ไม่ว่าระบอบการปกครองของประเทศจะแตกต่างกันอย่างไรก็ตามหลักการในเรื่องเสรีภาพขั้นมูลฐานที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศหาได้แตกต่างกันไม่ แต่ก็ต้องยอมรับว่าในทางปฏิบัติแล้ว ประเทศต่างๆ หลายประเทศหาได้ยอมรับปฏิบัติตามหลักกฎหมายที่วางไว้ไม่ กล่าวคือ ได้พยายามออกกฎหมายอื่นๆ มาจำกัดหรือวิทอนสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนหรือหนังสือพิมพ์เสีย จนทำให้เสรีภาพที่อวดอ้างไว้นั้นกลายเป็นสิ่งที่ไร้ค่าและไม่มีความหมาย